

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

АЛЕКСЄЄВА СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК [377.36-029.7]:7.012:[- 43.86:316.477]

**ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У КОЛЕДЖАХ ХУДОЖНЬОГО
ПРОФІЛЮ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
01 «Освіта / Педагогіка»

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України
РАДКЕВИЧ Валентина Олександрівна,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН
України, директор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України
СИСОЄВА Світлана Олександрівна,
Відділення загальної педагогіки та філософії
освіти НАПН України, академік-секретар;

доктор педагогічних наук, професор
ОРШАНСЬКИЙ Леонід Володимирович,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка, кафедра
технологічної та професійної освіти,
завідувач;

доктор педагогічних наук, доцент
ЧИРЧИК Сергій Васильович,
Київська державна академія декоративно-
прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука, проректор з наукової
роботи.

Захист відбудеться 23 жовтня 2020 р. об 11.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.458.01 в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м Київ, вул. Столичне шосе, буд. 98, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України, 1 поверх, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися на сайті <http://ivet.edu.ua> та в бібліотеці Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, буд. 98-а, 5 поверх.

Автореферат розіслано 22 вересня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. А. Кручек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Динамічний поступ українського суспільства характеризується стрімким розвитком креативної індустрії, соціально-художньої комунікації, осучасненням мистецько-освітнього простору, розширенням міжнародної культурної конвергенції. Це обумовлює потребу у високопрофесійних фахівцях галузі дизайну з творчим мисленням, здатністю генерувати оригінальні задуми, нестандартні ідеї, реалізовувати полікультурні проекти, стійким прагненням до кар'єрного зростання. У зв'язку з цим постає необхідність модернізації професійної художньої освіти, зорієнтованої на підготовку майбутніх дизайнерів із високим рівнем готовності до самореалізації та розвитку професійної кар'єри.

Концептуальні положення щодо підготовки сучасних фахівців із високим рівнем загальних і професійних компетентностей, орієнтованих на творчу реалізацію в професії відображені в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019), «Про фахову передвищу освіту» (2019); Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2013); Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років; Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» до 2027 року (2019), Указах Президента України «Про Стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Стратегії розвитку професійної освіти і навчання ЮНЕСКО на 2016–2021 роки (2015); Програмі діяльності Кабінету Міністрів України до 2025 року (2019); конвенціях ЮНЕСКО: «Всезагальна декларація про культурне розмаїття» (2001), «Конвенція про збереження нематеріальної культурної спадщини» (2003), «Конвенція про охорону і заохочення розмаїття форм культурного самовираження» (2005). У міжнародних документах, зокрема матеріалах Брюгського комюніке «Про зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання на період на 2011–2020 рр.» (2010), Копенгагенській декларації «Про розширення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання» (2002), Стратегії розвитку ЄС «Європа-2020» (2010) (флагманська ініціатива «Молодь у русі»), рекомендаціях Європейської Комісії «Переосмислення освіти: інвестування в уміння для покращення соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes (2012) також визначені сучасні підходи до підвищення рівня привабливості професійної освіти, її кар'єрної зорієнтованості, гнучкості й інноваційності. Водночас, досягнення бажаної якості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри гальмується недостатньою обґрунтованістю методичної системи, в якій були б узгоджені цілі, зміст, методи, форми, технології означеної підготовки в коледжах художнього профілю.

У контексті дослідження особливої теоретико-методологічної ваги набувають наукові розробки, в яких всебічно висвітлено актуальні положення філософії освіти (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Ільїн, В. Кремень,

С. Кримський, В. Лутай, В. Огнев'юк, П. Саух та ін.) й безперервної професійної освіти (С. Батишев, Р. Гуревич, А. Гуржій, В. Краєвський, Н. Кузьміна, В. Луговий, П. Лузан, Н. Ничкало, В. Олійник, В. Орлов, В. Радкевич, С. Сисоєва, О. Щербак та ін.); обґрунтовано теоретичні засади професійної освіти (О. Бородієнко, Л. Герганов, А. Каленський, О. Кошук, В. Кручек, Л. Пуховська, М. Теловата, В. Ягупов та ін.) й психологічні аспекти професійної діяльності (Е. Зеєр, Г. Костюк, А. Маркова, В. Моляко, В. Рибалка, В. Роменець, В. Семиченко та ін.); розкрито концепції естетики й культури діяльності (В. Кудін, Л. Масол, А. Могильний, О. Рудницька, В. Томашевський та ін.); розроблено теорії дизайну (О. Генісаретський, В. Глазичов, В. Даниленко, Г. Кур'єрова, І. Рижова, А. Руденченко, В. Рунге, В. Сидоренко, П. Татіївський, В. Чижиков та ін.); з'ясовано методичні основи розвитку дизайн-освіти (Є. Антонович, Т. Божко, Р. Дем'янчук, О. Лаврентьєва, Л. Оршанський, В. Тименко, О. Фурса, С. Чирчик та ін.) й парадигми професійної підготовки майбутніх дизайнерів (Н. Зимогляд, О. Кайдановська, Ю. Легенький, С. Мигаль, Є. Ткаченко, І. Продан, В. Прусак, І. Розенсон, О. Трошкін, Т. Удод, С. Чирчик, О. Швець); проаналізовано особливості формування ціннісних орієнтацій вибору професії (Є. Клімов, Р. Кричевський, Л. Мітіна, Т. Невструєва та ін.), визначено соціологічні механізми розвитку кар'єри (Н. Альшевська, К. Алексенцева-Тімченко, А. Борисюк, В. Вілюнас, Г. Дворецька, А. Крицький, В. Куриленко, І. Лотова, М. Лукашевич, В. Петрушин, В. Поляков та ін.); узагальнено теорії управління професійною кар'єрою (Л. Богуш, М. Вишнякова, Б. Візіров, Л. Воронько, Т. Говорун, М. Горенко, Н. Москаленко, М. Плотников, С. Сотникова, В. Співак, Д. Ткач, А. Толста та ін.), кар'єрного просування (О. Бодальов, Л. Карамушка, О. Кучерявий, С. Мітюніна, І. Серьогіна, В. Шаповалов та ін.); розкрито психологічні аспекти професійної кар'єри (З. Акбієва, Л. Березовська, О. Бондарчук, Р. Калениченко, О. Молл, О. Романовський, А. Тангел, С. Хілько, Я. Чернишов та ін.), кар'єрних орієнтацій (В. Білогур, В. Гупаловська, А. Жданович, О. Терновська, О. Цариценцева, В. Чернявська, О. Щотка та ін.), кар'єрних домагань (Л. Долгих, Т. Титаренко та ін.), кар'єрних очікувань (М. Сурякова та ін.), планування й побудови професійної кар'єри (Ф. Арсланов, В. Біскуп, А. Бодальов, Є. Могільовкін, Т. Почебут та ін.); окреслено методичні засади розвитку професійної кар'єри та функціонування центрів кар'єри (Л. Базиль, Л. Єршова, Т. Канівець, О. Москаленко, А. Поплавська та ін.).

Водночас, проблема підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри залишилася поза увагою дослідників.

Про актуальність та доцільність досліджень свідчить низка суперечностей, що потребують розв'язання, зокрема між:

- потребою українського суспільства у високопрофесійних дизайнерах, здатних до творчої реалізації в сучасній креативній індустрії та недостатньою кількістю наукових досліджень, у яких розкрито основні методологічні підходи та концепції, що уможливають внесення змін в існуючу практику підготовки таких фахівців;

– істотним зростанням вимог сфери дизайну до підготовки майбутніх фахівців, готових успішно розвивати професійну кар'єру та недостатньою обґрунтованістю необхідних для цього теоретичних основ;

– об'єктивною потребою вдосконалення підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри й невідповідністю існуючих методичних основ та навчально-методичного забезпечення, які б цьому сприяли.

Розв'язання означених суперечностей потребує розроблення та запровадження нових підходів до підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри з урахуванням досягнень української та зарубіжної освітньої практики, що й зумовило вибір теми дослідження **«Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у межах науково-дослідних робіт лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України: «Психолого-педагогічні засади професійної орієнтації молоді на робітничі професії» (РК № 0109U001191); «Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри» (РК № 0113U000154); «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів» (РК № 0116U003567).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 3 від 6 березня 2014 р.) й узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29 квітня 2014 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю за освітньо-професійним ступенем «молодший спеціаліст» («фаховий молодший бакалавр»).

Предмет дослідження – методична система підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних основ та експериментальній перевірці результативності розробленої методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналіз досліджуваної проблеми в науковій вітчизняній та зарубіжній літературі й освітній практиці, визначити суть і структуру підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, структурно-змістову характеристику їхньої готовності до цього процесу.

2. Теоретично обґрунтувати та розробити концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, визначити необхідні для цього методологічні підходи й чинники.

3. Розкрити принципи та педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, створити відповідну модель.

4. Визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

5. Розробити та обґрунтувати методичну систему підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

6. Створити та впровадити комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

7. Експериментально перевірити результативність методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

8. Здійснити обґрунтування перспектив підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Концепція дослідження. Провідна ідея дослідження полягає в цілеспрямованій підготовці майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри на концептуальних засадах наукових положень педагогіки, психології, теорії творчості, закономірностей і принципів освітнього процесу в галузі художньої та дизайнерської освіти, що реалізується через розроблення та впровадження методичної системи підготовки, яка забезпечує стійке прагнення майбутніх дизайнерів до побудови професійної кар'єри, професійної самореалізації, самоусвідомлення кар'єрної орієнтації, розширення кар'єроорієнтованих знань, спеціальних умінь, навичок, формування професійно важливих якостей.

В основу концепції покладено положення гуманістичної, компетентнісної парадигм, освіти упродовж життя; ідеї національної культури; філософські й соціологічні концепції; теорії мотивації, творчості, аксіології, культурології; європейські тенденції розвитку дизайн-освіти; методологічні підходи та сучасні вимоги до професійної компетентності майбутніх дизайнерів із прагненнями до кар'єрного зростання.

Мета дисертаційної роботи, її науково-теоретичні засади зумовили обґрунтування концептуальних основ підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри на *методологічному, теоретичному, методичному та практичному рівнях* дослідницького пошуку.

Методологічний концепт відображає взаємозв'язок і взаємозумовленість різних підходів загальнонаукової та конкретно-наукової методології, на основі яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, а саме: системного (характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до розвитку професійної кар'єри, уможливорює розроблення методичної системи такої підготовки як динамічної цілісності цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання); аксіологічного (забезпечує гуманістичну спрямованість професійної підготовки майбутніх дизайнерів, формування у них загальнолюдських і професійних цінностей, зокрема, ціннісного ставлення до професійної кар'єри); особистісно орієнтованого (сприяє становленню цілісної особистості з усвідомленими кар'єрними орієнтаціями, самобутністю індивідуальної манери дизайнерської творчості); компетентнісного (передбачає спрямованість дій

педагога на формування у майбутніх дизайнерів компетентностей щодо розвитку професійної кар'єри та готовності до її реалізації); діяльнісного (дає змогу стимулювати пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, їхню активність, творчу ініціативність, спонукати до самоорганізації, професійного вдосконалення, побудови успішної дизайнерської кар'єри); акмеологічного (детермінує своєрідність професійної досконалості, успішності, позитивних кар'єрних очікувань); культурологічного (уможливлює збагачення культурного досвіду, розширення світогляду, розвиток культурної освіченості, обумовлюючи цілісність професійного становлення майбутнього дизайнера); комплексного (забезпечує єдність методологічних підходів, створення й реалізацію моделі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри).

Теоретичний концепт визначає систему загальнонаукових та психолого-педагогічних ідей, концепцій, дефініцій, що розкривають розуміння підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, детермінують обґрунтування відповідної методичної системи, яка б забезпечувала цей процес. Теоретичні засади дослідження ґрунтуються на ідеях і принципах філософії та методології наукового пізнання, стратегії сталого розвитку суспільства, стратегічних орієнтирах теорії людського капіталу, методології цілісного педагогічного процесу; загальнонаукових положеннях теорій творчості, аксіології; парадигмах теоретичного осмислення суті дизайну, його культуровідповідності; сучасних концепціях мотивації, зокрема, мотивації успіху; теоріях професійної адаптації, професійного вибору, конструювання кар'єри; теоретичних засадах побудови методичних систем та педагогічних принципів: загальнодидактичних (принцип цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості) та специфічних (професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання, співробітництва, індивідуалізації освітньої траєкторії).

Методичний концепт репрезентує методичні засади підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри на основі опанування кар'єроорієнтованого змісту, застосування форм і методів підготовки, упровадження інноваційних технологій, що забезпечують сформованість готовності студентів до розвитку професійної кар'єри. Даний концепт відображає методичну систему підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, що реалізується на двох рівнях – змістовому та діяльнісному. На змістовому рівні – забезпечується поетапна підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри на основі засвоєння науково обґрунтованої системи кар'єроорієнтованих знань, умінь, навичок і професійно важливих якостей. На діяльнісному рівні – застосовуються відповідні форми підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемна лекція, робота в групах, дискусія, круглий стіл, ситуаційні вправи за методикою Life-Work-Planning, тренінг, майстер-клас, воркшоп, консультація, блог, портфоліо, фріланс-проект), методи (стимулювання, мотивації, організації та здійснення навчально-пізнавальної

діяльності; контролю і корекції); інноваційні технології (проектні, кейси, тренінгові, мотивації успіху, ІТ-технології), засоби Internet-комунікацій (блоги, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, освітні платформи), а також комплекс навчально-методичного забезпечення означеного процесу.

Практичний концепт передбачає впровадження в освітній процес коледжів художнього профілю означеної методичної системи, що дасть змогу підвищити рівень готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри та забезпечить ефективність їхньої підготовки; впровадження інструментарію, що уможливорює експериментальну перевірку результативності такої методичної системи.

Провідні положення концепції втілено в **загальній гіпотезі дослідження**, суть якої в тому, що підготовка майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри буде результативною, якщо розробити та впровадити відповідну методичну систему на основі науково обґрунтованих теоретичних і методичних засадничих положень, що відображають прогресивні філософські, психологічні, педагогічні ідеї, положення теорії творчості, розвитку особистості, її самоактуалізації, самовизначення, мотивації досягнення професійного успіху, сучасні освітні концепції, методологічні підходи, інноваційні технології.

Загальну гіпотезу конкретизовано в **часткових**, а саме: рівень готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри підвищиться, якщо:

- концепція підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, підґрунтям якої є основні методологічні підходи, дидактичні принципи, мотиваційно-ціннісне ставлення до професійної кар'єри, відображає науково обґрунтований добір змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання і регламентує кар'єрне самовизначення майбутніх дизайнерів, їхню здатність до професійного саморозвитку, фахового вдосконалення, спроможності втілювати творчі ідеї, досягати успіху в професії;

- педагогічні умови підготовки до розвитку професійної кар'єри сприятимуть цілеспрямованій мотивації майбутніх дизайнерів до професійного успіху, забезпечуватимуть удосконалення змісту теоретично-професійної підготовки з урахуванням кар'єрної компоненти дизайнерської діяльності, уможливлять упровадження в освітній процес інноваційних технологій, засобів Internet-комунікацій (блоги, чати, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, Wiki-сайти, освітні платформи);

- модель підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри унаочнюватиме процес формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри і дасть змогу оптимізувати науково-методичні і педагогічні заходи, що спрямовані на формування кар'єроорієнтованих знань, умінь, навичок студентів та їхніх професійно важливих якостей;

- методична система підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри забезпечуватиме цілеспрямоване формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри та ефективну організацію цього процесу.

Методологічну основу дослідження становлять: філософські положення наукової теорії пізнання, діалектичні принципи взаємозв'язку та взаємозумовленості закономірностей і явищ соціальної дійсності, загального й особливого; положення системної методології (теорія організації, загальна теорія систем, концепція самоорганізації); концептуальні положення психології і педагогіки про провідну роль діяльності у формуванні особистості, усвідомленої діяльності у процесі навчання; провідні ідеї системного, аксіологічного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, акмеологічного, культурологічного і комплексного підходів до професійної підготовки майбутніх дизайнерів; педагогічні теорії розвитку і саморозвитку професійних якостей особистості в процесі діяльності.

Теоретичною основою дослідження є праці, в яких обґрунтовано: філософські концепції розвитку сучасної освіти (В. Андрущенко, Л. Губерський, В. Кремень, С. Кримський, В. Лутай, В. Огнев'юк та ін.); ідеї гуманізації і гуманітаризації освіти (І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Краєвський, Ю. Мальований, Н. Ничкало, П. Саух, Г. Філіпчук та ін.); концептуальні засади розвитку художньої та мистецької освіти (С. Коновець, Л. Масол, Г. Падалка, В. Радкевич, О. Рудницька, О. Шевнюк та ін.); дидактичні основи сучасної професійної підготовки майбутніх дизайнерів (О. Кайдановська, Ю. Легенький, Л. Оршанський, І. Продан, В. Прусак, І. Риждова, В. Тименко, О. Фурса, С. Чирчик та ін.); проблеми формування особистості, здатної до творчої самореалізації (Б. Ананьєв, Н. Гузій, О. Дубасенюк, О. Киричук, Н. Кузьміна, О. Отич, С. Сисоєва та ін.); теоретичні питання професійної кар'єри (О. Бодальов, Л. Карамушка, С. Мітюніна, Є. Могільовкін, О. Москаленко, І. Серьогіна, В. Шаповалов та ін.); управління кар'єрою та її планування (Н. Богдан, А. Борисюк, А. Кібанов, В. Толочек та ін.); методичні засади підготовки особистості до кар'єрного розвитку (Л. Базиль, Л. Єршова, В. Лозовецька, В. Орлов та ін.); практичні аспекти розвитку кар'єрних орієнтацій (Л. Березовська, О. Терновська, О. Цариценцева, В. Чернявська та ін.), кар'єрних домагань (Л. Долгих, Т. Титаренко та ін.); психологічні аспекти побудови професійної кар'єри (З. Акбієва, Р. Кричевський, О. Молл, О. Романовський, Я. Чернишов, Н. Шевченко та ін.); проблеми кар'єрного самовизначення (Л. Коростильова); теорії й технології мотивації досягнення успіху (Т. Гордєєва, Л. Грень, С. Занюк, Т. Кабаченко, Є. Клімов та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, виконання завдань та перевірки гіпотези використовувалися такі методи:

– теоретичні: аналіз (порівняльний, контент-аналіз), узагальнення, порівняння різних поглядів на проблему, що досліджується, з метою виявлення стану її розробленості; класифікація, систематизація, моделювання (для визначення поняттєво-категоріального апарату дослідження; змісту та структури готовності майбутніх дизайнерів до професійної кар'єри; обґрунтування авторської концепції, моделі та методичної системи такої підготовки); систематизація й узагальнення – для формулювання висновків і рекомендацій;

– емпіричні: методи діагностування – опитування, анкетування, тестування, аналіз творчих досягнень студентів (для отримання експериментальних даних щодо сформованості компонентів готовності

майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри); спостереження за освітнім процесом у коледжах художнього профілю та освітнім процесом (для з'ясування особливостей організації підготовки до розвитку професійної кар'єри і змісту її характерних етапів); педагогічний експеримент (для аналізу стану проблеми, вивчення процесу формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри та перевірки результативності розробленої методичної системи);

– статистичного опрацювання результатів експерименту: графічні (діаграми Ісікави і Парето) – для встановлення причинно-наслідкового зв'язку між чинниками; ранжування – для визначення вагомості принципів підготовки; обчислення числових характеристик вибірки – для визначення достовірності збігів та відмінностей в експериментальних даних, перевірки гіпотези про рівність середніх значень сукупностей, аналізу наявності динаміки змін у рівнях готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри; критерій перевірки статистичних гіпотез (критерій χ^2 Пірсона) – для оцінювання достовірності відмінностей показників контрольних та експериментальних груп. Для комп'ютерного статистичного опрацювання експериментальних даних використано статистичний пакет SPSS (Statistical Package for the Social Science) і програму Microsoft Excel.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– науково обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, в основу якої покладено положення про міждисциплінарний характер дизайнерської діяльності; поєднання методологічних підходів і принципів підготовки до професійної кар'єри; науково обґрунтований добір змісту, форм, методів, інноваційних технологій, що є теоретичною основою професійної підготовки дизайнерів, спрямованою на модернізацію змісту професійної освіти, підвищення рівня готовності студентів до розвитку професійної кар'єри;

– створено модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, що забезпечує формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри і складається зі взаємопов'язаних блоків: теоретико-методологічного (визначає мету, методологічне підґрунтя та принципи підготовки); змістово-методичного (характеризує етапи реалізації методичної системи підготовки (мотиваційно-цільовий, технологічний, діагностувальний), включає кар'єроорієнтований зміст, методи, форми, засоби та технології підготовки); діагностувально-результативного (визначає критерії, показники та рівні готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, методика оцінювання рівнів цієї готовності);

– розроблено методичну систему підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри та експериментально перевірено її результативність шляхом реалізації цілей (самоактуалізуючої, когнітивної, праксеологічної, розвивальної), змісту (когнітивного, процесуального, суб'єктного), форм організації (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемна лекція, робота в групах, дискусія, круглий стіл, ситуаційні вправи за методикою Life-Work-Planning, тренінг, майстер-клас, воркшоп, консультація, блог, портфоліо, фріланс-проект), методів

(стимулювання, мотивації, організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; контролю і корекції); застосування інноваційних технологій (проектні, кейси, тренінгові, мотивації успіху, ІТ-технології), засобів Internet-комунікацій (блоги, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, освітні платформи), навчально-методичного забезпечення, що сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри;

– обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри (формування мотивації професійного успіху майбутніх дизайнерів; оновлення змісту підготовки компонентою професійної кар'єри; застосування інноваційних технологій; впровадження засобів Internet-комунікацій (блоги, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, освітні платформи), що забезпечують позитивну динаміку розвиненості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, особистісного компонентів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри;

удосконалено:

– структуру професійної кар'єри в дизайнерській діяльності – вдосконалення полягає в доповненні змісту її компонентів: аксіологічного (системою цінностей, необхідних для формування світогляду особистості, її культури, професійної та життєвої перспективи), гносеологічного (комплексом знань, професійною обізнаністю, що сприяє розвитку дизайнерської творчості), праксеологічного (цілісністю дій та способів ефективною успішною професійною діяльністю), особистісного (сукупністю професійно важливих якостей, унікальністю, неповторністю та дизайнерською самобутністю);

– зміст підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри – вдосконалення полягає у відборі та структуруванні змісту навчального матеріалу з професійної кар'єри, який реалізується на чотирьох рівнях (освітня програма; навчальний план; навчальна програма дисципліни; навчальний модуль, розділ, тема) з урахування творчого наповнення навчального матеріалу задля набуття досвіду генерування й реалізації авторських ідей, розширення світогляду, ціннісного ставлення до професійної кар'єри;

– діагностувальний інструментарій визначення рівнів готовності до розвитку професійної кар'єри – вдосконалення полягає у виокремленні критеріїв та показників готовності до розвитку професійної кар'єри: мотиваційно-емоційного (кар'єрна орієнтація, зацікавленість проблемою кар'єрного розвитку, особистісний інтерес та позитивне ставлення до професійної кар'єри (емоційно-чуттєва сфера), мотивація досягнень професійного успіху), когнітивно-розвивального (соціальні, психологічні, управлінські, професійні (фахові), кар'єроорієнтовані знання щодо успішного кар'єрного розвитку та професійної реалізації), технологічно-діяльнісного (практико-орієнтовані, проектні, аналітичні, прогностичні уміння й навички, необхідні для виконання завдань, орієнтованих на результативність розвитку професійної кар'єри), особистісно-вольового (професійно важливі (креативно-творчі, вольові, комунікаційні, лідерські й організаційні) якості, що сприяють кар'єрній самореалізації особистості, усвідомленню необхідності кар'єрного розвитку з урахуванням

особистісних цінностей і цілей, здатність до рефлексії, професійного вдосконалення й саморозвитку;

подальшого розвитку набули: зміст поняття «підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри»; розвиток полягає у виокремленні відповідних істотних видових ознак та конкретизації цілеспрямованості процесу формування готовності студентів до розвитку професійної кар'єри через опанування кар'єроорієнтованих знань, набуття відповідних умінь, навичок, сформованості професійно важливих якостей (організаторські, лідерські, вольові, комунікативні, креативно-творчі), що вможливають успішну професійну кар'єру в дизайнерській діяльності.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що розроблено та впроваджено в процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів: авторську програму «Професія і кар'єра»; навчально-інформаційний сайт «Дизайнерська професія і кар'єра» (<http://artway.e-learning.org.ua/>); програму самоосвіти «Моя успішна кар'єра»; програму тренінгів «Професійна кар'єра: планування та управління»; методичні рекомендації: «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю», «Методика діагностування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри», «Педагогічна система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю»; методичний посібник «Методика визначення професійної придатності майбутніх фахівців до опанування певного виду професії». За участю автора створено центр розвитку кар'єри, що не лише функціонує як консультативний осередок в коледжах, де здійснюється підготовка дизайнерів, а й провадить науково-практичну діяльність з підготовки студентів до успішної побудови кар'єри.

Матеріали авторських програм, контенту навчально-інформаційного сайту, методичних рекомендацій, посібника безпосередньо впроваджено в освітній процес коледжів художнього профілю. Результати дослідження можна застосовувати для розроблення навчально-методичних комплексів щодо підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у системі закладів фахової передвищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів: ПВНЗ «Мистецького коледжу художнього моделювання та дизайну» (Київ) (довідка № 219 від 14.12.2018), Вінницького коледжу будівництва і архітектури КНУБіА (довідка № 65 від 13.02.2019), Житомирського коледжу культури і мистецтва ім. І. Огієнка (довідка № 28 від 22.03.2019), Коледжу мистецтв та дизайну КНУТД (Київ) (довідка № 36 від 09.04.2019), а також Косівського училища прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (Івано-Франківська область) (довідка № 01-04-132 від 11.06.2018), Вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниця (довідка № 299 від 11.06.2018), Державного професійно-технічного навчального закладу «Кролевецьке вище професійне училище» (Сумська область) (довідка № 16 від 08.02.2019), а також закладів вищої освіти: Української інженерно-педагогічної академії (Харків) за спеціальністю «Професійна освіта. Дизайн» на кафедрі технологій і дизайну

(довідка № 105-02-017 від 08.02.2019), ПВНЗ «Мистецького інституту художнього моделювання та дизайну імені Сальвадора Далі» (Київ) (довідка № 955 від 14.12.2018).

Особистий внесок здобувача. Опубліковані у співавторстві: колективна монографія «Система консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів» [56] – особистим внеском автора є розділ «Педагогічне проектування системи онлайн-консультування з розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах»; монографія «Підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика» [55] – особистим внеском автора є розділ «Формування готовності учнів ПТНЗ до вибору та реалізації професійної кар'єри»; навчальний посібник «Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти» [57] – особистим внеском автора є розділ «Онлайн-консультування з розвитку кар'єри у системі професійної освіти»; наукова стаття «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: результати педагогічного експерименту та перспективи досліджень» (В. Радкевич) [24] – особистим внеском автора є опис та аналіз результатів педагогічного експерименту.

Ідеї співавторів зазначених праць у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях, зокрема:

– *міжнародних*: «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Україна, Хмельницький, 2015, 2017), «Теорія і практика освіти в сучасному світі» (Україна, Чернігів, 2015), інтернет-конференція «Питання сучасної науки і освіти» (Україна, Київ, 2015), «Інновації та традиції в сучасній науковій думці» (Україна, Київ, 2015), «Information technologies and management» (Latvia, Riga, 2016), «Cross-cultural and economic aspects of development of European integration processes» (Slovak Republic, Kosice, 2016), «Проблеми та інновації в природничій, технологічній та професійній освіті» (Україна, Кіровоград, 2016), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Україна, Вінниця, 2016), «Current issues problems of social sciences» (Poland, Kielce, 2016), «Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук» (Україна, Київ, 2017), «Inovativny výskum v oblasti zdelávania a sociálnej práce» (Slovaká Republika, Sládkovičovo, 2017), «Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogic» (Poland, Lublin, 2017), «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства» (Україна, Київ, 2018), «Experience of educational of highly skilled personnel at esei international business school in Barcelona» (Spain, Barcelona, 2018), «Organization of educational process and innovative teaching methods, integration of science and practice at University of Economics» (Czech Republic, Prague, 2018), «Educational system of Poland: conditions, opportunities, perspectives» (Poland, Krakow, 2018), «Imperatives of development of civil society in promoting national competitiveness» (Georgia, Batumi, 2018);

– *всеукраїнських*: «Моніторинг та забезпечення якості підготовки кваліфікованих фахівців в закладах професійно-технічної освіти» (Харків, 2016), «Управління розвитком професійної освіти в сучасних умовах» (Київ, 2016), «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» (Київ, 2016, 2017, 2018, 2019), «Тенденції розвитку вітчизняного дизайну та дизайн-освіти у вимірах сучасності» (Київ, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019), «Мистецтво і дизайн: традиції, пошук, перспективи» (Київ, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019);

– *вебінарах*: «Онлайн-консультування з розвитку професійної кар'єри: зміст, технології, проблеми і перспективи» (Київ, 2016), «Методичні засади консультування учнівської молоді з планування та реалізації професійної кар'єри» (Київ, 2018);

– *методологічних семінарах*: «Особистість в умовах кризових викликів сучасності» (Київ, 2016); «Моніторинг та забезпечення якості підготовки кваліфікованих фахівців в закладу професійно-технічної освіти» (Харків, 2016); «Методичні аспекти створення консультаційних центрів професійної кар'єри для учнів ПТНЗ» (Вінниця, 2016р); «Трудове виховання і навчання учнів: сучасні пріоритети» (Київ, 2018).

Результати дослідження обговорено на засіданнях педагогічної ради Мистецького коледжу художнього моделювання та дизайну (2014–2019), засіданнях лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (2018–2019), засіданнях Вченої ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (2018 – 2019).

Публікації. Результати дослідження опубліковано у 57 публікаціях (53 одноосібних), із них: 3 монографії (2 – у співавторстві), 1 колективний навчальний посібник (гриф МОН України), 31 стаття (1 – у співавторстві), опублікованих у провідних вітчизняних фахових виданнях України у галузі педагогіки та наукових періодичних виданнях (у т. ч. 4 – в електронних, 13 – у наукометричних), 2 статті у періодичних наукових виданнях іноземних держав, 16 статей і тез у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій (у т. ч. 5 – у іноземних виданнях, 4 – англійською мовою), 4 методичних рекомендацій.

Кандидатська дисертація на тему «Організація дослідницької діяльності учнів з дизайну у професійних навчальних закладах художнього профілю» за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти захищена у 2010 р. Її матеріали в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (593 найменувань, із них 70 – іноземними мовами), 49 додатків оформлені окремим томом на 226 сторінках. Робота містить 48 рисунків і 44 таблиць. Загальний обсяг дисертації складає 25,39 авторських аркушів, із них основного тексту – 17 авторських аркушів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі визначено й обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, розкрито зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, визначено завдання, об'єкт, предмет дослідження; викладно концепцію і гіпотезу дослідження; охарактеризовано методологічну й теоретичну основи дослідження, методи, наукову новизну і практичне значення дослідження; наведено дані про апробацію й упровадження результатів дослідження, особистий внесок автора, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – *«Підготовка до розвитку професійної кар'єри як соціально-педагогічна проблема»* – здійснено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми у науковій літературі, визначено суть і структуру підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, структурно-змістові характеристики їхньої готовності до розвитку професійної кар'єри, проаналізовано український та зарубіжний досвід підготовки у коледжах художнього профілю.

Теоретичний аналіз, здійснений у межах розділу, дав підставу констатувати, що питання кар'єрного зростання громадян декларуються в чинному законодавстві й активно досліджуються ученими в наукових установах; поступово утверджуються нові моделі соціальних інституцій, де підкреслюється необхідність підготовки майбутніх фахівців зі сформованою кар'єрною компетентністю (заклади освіти, центри зайнятості, громадські осередки); спостерігається нівелювання традиційних поглядів залежності щодо професійного успіху фахівця від посади, натомість актуалізується світоглядна позиція про статус особистості як активного творця власної кар'єри.

У розділі проаналізовано особливості й специфіку професійної кар'єри в дизайнерській діяльності, що є показником успішності дизайнера; визначено структуру в цілісності таких компонентів: аксіологічного (система цінностей, необхідних для формування світогляду особистості, її культури, професійної та життєвої перспективи), гносеологічного (комплекс знань, професійна обізнаність, що сприяє розвитку дизайнерської творчості), праксеологічного (цілісність дій та способів ефективної успішної професійної діяльності), особистісного (сукупність професійно важливих якостей, унікальність, неповторність та дизайнерська самобутність);

Результати вивчення наукової літератури й дисертаційних робіт із тематики дослідження свідчать, що проблема підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри є актуальною в царині теорії і методики професійної освіти. На основі аналізу провідних наукових ідей філософії, соціології, психології, педагогіки розкрито зміст концепту «професійна кар'єра» як багатовимірного явища, у межах якого вибудовується траєкторія розвитку кар'єри фахівця та його життєдіяльності; поняття «розвиток професійної кар'єри» – як процесу кількісних і якісних змін у структурі особистості, що обумовлені кар'єрними орієнтаціями, цілеспрямованими кар'єрними намаганнями, позитивними кар'єрними

очікуваннями та сприяють успішній професійній реалізації й досягненню кар'єрних успіхів.

Теоретичне осмислення сучасних тенденцій, закономірностей, особливостей науково-освітнього простору, концептуальних поглядів А. Борисюка, А. Ждановича, Р. Калениченко, Т. Канівець, А. Кібанова, О. Терновської та інших уможливило атрибутивно-реляційне визначення поняття «підготовка до розвитку професійної кар'єри» як складової освітнього процесу, що передбачає набуття, поглиблення, розширення спеціальних кар'єроорієнтованих знань, умінь, навичок, формування професійно важливих якостей, які у своїй цілісності сприяють майбутній успішній професійній самореалізації та досягненню успіхів у кар'єрі. Обґрунтовано, що підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є цілеспрямованим освітнім процесом із конкретизацією змісту, форм, методів, технологій, засобів навчання, спрямованих на формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Визначено структуру такої підготовки, що утворена мотиваційно-ціннісним (усвідомлення і прийняття професійної кар'єри), когнітивно-фаховим (система знань, необхідних для успішної кар'єрної реалізації), організаційно-процесуальним (форми, методи, технології, інформаційні засоби підготовки до розвитку професійної кар'єри), суб'єктивним (суб'єкти освітнього процесу) компонентами. У процесі означеної підготовки формується готовність майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, яку розглядаємо як особистісно-професійне утворення, що характеризується наявністю усвідомленої потреби до кар'єрного зростання, відображає комплекс набутих спеціальних кар'єрних знань і вмінь, професійно важливих якостей та забезпечує стійке прагнення майбутніх дизайнерів до побудови професійної кар'єри та успішної професійної самореалізації. Відповідно до обґрунтованої суті цього поняття виокремлено такі компоненти готовності: мотиваційний (усвідомлене ціннісне ставлення до професійної кар'єри), когнітивний (сукупність професійних, кар'єро орієнтованих, соціальних, психологічних, управлінських знань), діяльнісний (сукупність загальних і спеціальних умінь, необхідних для досягнення результатів) та особистісний (сукупність професійно важливих якостей, які сприяють успішному розвитку професійної кар'єри).

Дослідження стану підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри свідчить про неузгодженість цільових настанов і результатів навчання у змісті освітньо-професійних програм, недостатність відображення компоненти професійної кар'єри, переважання в освітньому процесі традиційних форм і технологій організації, недосконалість відповідного навчально-методичного забезпечення. Водночас, з'ясовано, що студенти коледжів художнього профілю виявляють позитивне ставлення до майбутньої професійної кар'єри, мають наміри творчої професійної реалізації в дизайнерській діяльності, вірять у власний професійний успіх, готові до вивчення можливостей кар'єрного зростання в професії.

Проаналізовані наукові напрацювання зарубіжних дослідників щодо теорій кар'єрного розвитку (теорія факторів професійного вибору Ф. Парсонса, теорія професійного розвитку Д. Сьюпера, теорія професійного вибору Дж. Голланда, теорія регулювання праці й професійної адаптації Рене Дові та

Лофкіст, теорія професійної кар'єри Д. Брауна, теорія циркуляції та компромісу Л. Годфредсон) і встановлено, що проблема професійної кар'єри також знаходиться в фокусі наукового аналізу, а її вивчення здійснюється як окрема галузь знань. Аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в освітніх закладах Європи (University of the Arts London, Central St. Martins College of Art & Design, London College of Communication (Велика Британія); The School of Art and Design Berlin, The Berlin Weisensee School of Art, Köln International School of Design, Universität der Künste Berlin (Німеччина); Ecole de la Chambre Syndicale de la Couture Parisienne, ESMOD, LISAA, The Institut Francais de la Mode, Parsons Paris (Франція); Istituto Marangoni, Istituto Europeo di Design, або EID (Італія)) засвідчив, що формування готовності студентів до розвитку професійної кар'єри визначається змістом професійного навчання, а якісна освіта позиціонується як початок успішної професійної кар'єри. У ході дослідницького пошуку з'ясовано, що зарубіжні освітні програми підготовки майбутніх дизайнерів мають різні змістові компоненти, які обумовлені пріоритетними напрямками розвитку економіки окремої країни, її промисловості й виробництва; спостерігається тісна співпраця закладів освіти з роботодавцями, які залучаються до викладання, організації навчальних і виробничих практик, беруть активну участь у розробленні професійних та освітніх стандартів (Німеччина, Велика Британія); реалізується кооперація з бізнесом і залучення студентів до такої діяльності на всіх етапах професійного навчання (Велика Британія, Франція); забезпечується співробітництво з проєктними командами дизайнерів, незалежно від рівня освіти та досвіду студентів (Франція, Італія); втілюється індивідуальна освітня траєкторія з орієнтацією на виробничі процеси, а освітні заклади підтримують міцні зв'язки з виробництвом (Італія). Визначено спільні ознаки підготовки майбутніх дизайнерів у країнах Європи: навчання через практику (experiential learning); створення максимально сприятливих умов для формування загальних і професійних компетентностей, розвитку креативного мислення, здатності працювати у команді; упровадження інноваційних форм і методів навчання; інтенсивний обмін студентами дизайнерських спеціальностей; інтеграція закладів освіти у потужні техно-майданчики науково-навчальної діяльності з метою розроблення прогресивних інноваційних проєктів у сфері дизайну.

У другому розділі – *«Концептуальні засади підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри»* – розкрито логіку і загальну методика дослідження проблеми, визначено методологічні підходи й чинники, обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Методика наукового пошуку дослідження ґрунтується на рекомендаціях щодо проведення наукових педагогічних досліджень, викладених у працях С. Гончаренка, В. Загвязинського, А. Киверялга, В. Краєвського, П. Лузана, С. Сисоєвої й висвітлює короткий теоретико-методологічний опис процесу, представлений змістом та логікою здійснення основних його етапів і процедур. На теоретико-аналітичному етапі дослідження (2012–2013) проаналізовано філософську, психолого-педагогічну, культурологічну, методологічну

літературу, нормативні та навчально-методичні документи, дисертації, систематизовано вітчизняний та зарубіжний досвід педагогічної теорії й освітньої практики. На констатувальному етапі (2013–2014) – вивчено та діагностовано стан підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в коледжах художнього профілю. На основі анкетування, бесід, інтерв'ювання, тестування, самооцінювання виявлено мотиви, рівень знань та вмінь, професійно важливих якостей, що цілісно характеризують стан сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. На формувальному етапі (2014–2018) – здійснено експериментальну перевірку методичної системи цілеспрямованої підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, узагальнено результати педагогічного експерименту. На підсумково-узагальнювальному етапі (2018–2019) – узагальнено результати, сформульовано загальні висновки, визначено перспективи подальших досліджень означеної проблеми; здійснено оформлення матеріалів науково-дослідної роботи.

Вивчення сучасних прогресивних педагогічних теорій й освітніх концепцій дало змогу виокремити провідні методологічні підходи підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: системний (В. Беспалько, Ю. Бабанський, С. Гончаренко, В. Загвязинський та ін.) – характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до розвитку професійної кар'єри, уможливорює розроблення методичної системи такої підготовки як динамічної цілісності взаємопов'язаних елементів (єдність цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання); аксіологічний (В. Андрущенко, І. Бех, В. Кремень, В. Огнев'юк та ін.) – забезпечує гуманістичну спрямованість професійної підготовки майбутніх дизайнерів, формування у них загальнолюдських і професійних цінностей, зокрема, ціннісного ставлення до професійної кар'єри; особистісно орієнтований (К. Абульханова-Славська, Г. Балл, С. Максименко, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Рибалка та ін.) – сприяє становленню цілісної особистості з усвідомленими кар'єрними орієнтаціями, унікальністю індивідуального дизайнерського творчого почерку, неповторністю, самобутністю манери художньо-проектної діяльності); компетентнісний (Н. Бібік, Л. Ващенко, В. Краєвський, Н. Кузьміна, В. Луговий, А. Маркова, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторський, В. Ягупов) – передбачає спрямованість дій педагога на формування у майбутніх дизайнерів компетентностей щодо розвитку професійної кар'єри та готовності до її реалізації; діяльнісний (Б. Ананьєв, А. Вербицький, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.) дає змогу стимулювати пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, їхню активність, творчу ініціативність, спонукати до самоорганізації, професійного вдосконалення, побудови успішної дизайнерської кар'єри); акмеологічний (О. Бодальов, А. Деркач, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна та ін.) – зорієнтовує на професійний успіх, детермінує своєрідність професійної досконалості, позитивних кар'єрних очікувань; культурологічний (Є. Антонович, О. Генісаретський, В. Даниленко, І. Рижова, В. Орлов, В. Радкевич, О. Рудницька та ін.) – уможливорює збагачення культурного досвіду, розширення світогляду, розвиток культурної освіченості, обумовлюючи цілісність професійного становлення майбутнього дизайнера); комплексний

(Н. Богдан, А. Кібанов, Т. Невструєва, І. Хабаху та ін.) – забезпечує єдність методологічних підходів, створення й реалізацію моделі підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Виокремлені чинники підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри диференційовано за трьома рівнями: соціальним, організаційним, особистісним. Чинники соціального рівня пов'язані з особливостями дизайнерської діяльності, міжпрофесійною мобільністю, свободою вибору дизайнерських проєктів, професійним статусом, можливостями міжнародної співпраці. Чинники організаційного рівня пов'язані з особливостями освітнього процесу (творчий зміст підготовки, сучасні організаційні форми і методи навчання, інноваційні технології, навчально-методичне забезпечення), кар'єрною орієнтацією майбутніх дизайнерів та педагогічним супроводом (консультування, діагностування, корекція зон розвитку особистості). Чинники особистісного рівня обумовлюються професійною придатністю та особистісними характеристиками (особистісні цінності, творчі здібності, мотивація, професійна рефлексія). Аналіз означених груп чинників є підґрунтям для створення концепції, моделі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри й розроблення методичної системи в коледжах художнього профілю.

У розділі представлено авторську концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, в якій обґрунтовано її теоретичні й методичні основи. Провідні положення концепції відображають цілеспрямовану кар'єроорієнтовану підготовку майбутніх дизайнерів, що пов'язана з впровадженням науково обґрунтованого змісту, сучасних форм і методів навчання, інноваційних технологій, які забезпечуватимуть формування готовності студентів до розвитку професійної кар'єри, їх свідоме кар'єрне самовизначення й відповідальне ставлення до професійного вдосконалення. Згідно авторського задуму, формування готовності майбутніх дизайнерів відбувається поетапно, через опанування системи знань, необхідних для розвитку професійної кар'єри; набуття практичних умінь, що сприяють професійному вдосконаленню; формування особистісного досвіду, що забезпечуватиме кар'єрну орієнтацію студентів. Концептуальні ідеї втілені в моделі підготовки та розробленій методичній системі, яка впорядковує всі елементи освітнього процесу забезпечуючи його цілісність. Очікуваним результатом концепції є якісно новий рівень підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю й позитивна динаміка готовності студентів до розвитку професійної кар'єри.

У третьому розділі – *«Теоретичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри»* – обґрунтовано принципи, розкрито педагогічні умови, представлено модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, визначено критерії, показники й рівні готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Встановлено, що загальне спрямування підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри скеровується загальнодидактичними та специфічними принципами. До загальнодидактичних принципів віднесено:

принцип цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості; специфічні – професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруєнтності, емоційності навчання, співробітництва, індивідуалізації освітньої траєкторії.

Виокремлено педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри та здійснено їх експертне оцінювання. Перша педагогічна умова – формування мотивації професійного успіху майбутніх дизайнерів – пов'язана з набуттям позитивного ставлення до професійної кар'єри, проявами високого рівня кар'єрних намагань, прагненням досягти успіху в професії, підвищенням можливості професійного вдосконалення. Друга педагогічна умова – оновлення змісту підготовки майбутніх дизайнерів компонентою професійної кар'єри – дає змогу забезпечити цілісність процесу формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Третя педагогічна умова – застосування інноваційних технологій підготовки до розвитку професійної кар'єри – уможливорює активізацію пізнавальної діяльності студентів, їхню ініціативність, закріплення у практичній діяльності набутих знань і навичок. Четверта педагогічна умова – використання засобів Internet-комунікацій (блоги, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, Wiki-сайти, освітні платформи) – передбачає інформаційну організацію знанневого освітнього простору, педагогічний супровід майбутніх фахівців у підготовці до розвитку професійної кар'єри.

Створено модель підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, що схематично візуалізує авторську концепцію (рис. 1).

Означена модель унаочнює формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, а її структура утворена такими блоками: теоретико-методологічний (мета, методологічне підґрунтя й принципи такої підготовки); змістово-методичний (етапи реалізації методичної системи підготовки (мотиваційно-цільовий, технологічний, діагностувальний), кар'єроорієнтований зміст підготовки, методи, форми, засоби та технології навчання); діагностувально-результативний (критерії, показники та рівні готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, методика оцінювання готовності, що включає стандартизований та авторський діагностичний інструментарій).

У моделі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри визначено етапи реалізації методичної системи, зокрема: мотиваційно-цільовий (формування позитивного ставлення до професійної кар'єри, мотивація досягнень професійного успіху); технологічний (формування готовності до розвитку професійної кар'єри через опанування кар'єроорієнтованих знань, набуття умінь, навичок й розвиток професійно важливих якостей); діагностувальний (оцінювання сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри).

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри (розроблено автором)

У розділі розкрито критерії оцінювання готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: мотиваційно-емоційний (кар'єрна орієнтація, зацікавленість проблемою кар'єрного розвитку, позитивні кар'єрні очікування, мотивація досягнення професійного успіху), когнітивно-розвивальний (сукупність професійних (фахових), соціологічних, психологічних, управлінських та кар'єроорієнтованих знань), технологічно-діяльнісний (практико-орієнтовані, проєктні, аналітичні, прогностичні, рефлексійні уміння й навички), особистісно-вольовий (професійно важливі якості (креативно-творчі, вольові, комунікаційні й рефлексивні). Визначено три рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: перший рівень – початковий (недостатній), другий – адаптивний (достатній), третій – високий (креативний).

У четвертому розділі – *«Методична система підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри»* – здійснено обґрунтування методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, представлено цілі, зміст, методи, форми, інноваційні технології підготовки, запропоновано комплекс навчально-методичного забезпечення.

Методична система підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри є сукупністю взаємопов'язаних структурних компонентів (цілі, зміст, форми, методи, технології підготовки, самоосвітня діяльність, навчально-методичне забезпечення, викладачі, студенти, результат), що забезпечує сформованість готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Цілі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри відображено ієрархічною структурою з поступовою їх диференціацією за допомогою методу «дерево цілей». Реалізація багатокomпонентної загальної цілі забезпечується окремими цільовими настановами, зокрема: самоактуалізуючою (потреба реалізовувати здібності, таланти, кар'єрний успіх, бажання досягати вершин професіоналізму.); когнітивною (опанування відповідних знань, набуття необхідних умінь з професійної кар'єри); розвивальною (розвиток професійно важливих якостей, необхідних для успішної побудови професійної кар'єри); праксеологічною (цілеспрямованість й раціональність підготовки професійної кар'єри).

Обґрунтовано зміст підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, що реалізується на чотирьох рівнях: освітньої програми; навчальних планів; навчальної програми дисципліни; навчального модуля, розділу, теми. Він включає такі компоненти: когнітивний, процесуальний, суб'єктний. До стрижневих чинників відбору змісту відносять: урахування творчого наповнення навчального матеріалу задля набуття досвіду генерування й реалізації авторських ідей та когнітивно-світоглядне його збагачення, що сприятиме розширенню світогляду майбутніх дизайнерів, формування у них ціннісного ставлення до професійної кар'єри.

У розділі означено й схарактеризовано методи підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, що підвищують мотивацію, організацію навчально-пізнавальної діяльності, контроль і корекцію, зокрема:

пояснення, бесіда, самостійна діяльність, консультування. Формами підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри позиціоновано такі: лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемна лекція, робота у групах, дискусія, круглий стіл, ситуаційні вправи за методикою Life-Work-Planning, тренінг, майстер-клас, воркшоп, консультація, блог, портфоліо, фріланс-проект.

З'ясовано, що у підготовці майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри доцільно використовувати такі інноваційні технології: проєктні (реалізують міждисциплінарні зв'язки, сприяють самостійному поглибленню теоретичних основ професії, набуттю креативності); кейси (дають можливість поєднати теорію з практикою, знання з компетенціями, підвищують рівень мотивації, сприяють розвитку професійно важливих якостей); тренінгові (ефективна форма опанування знань; інструмент для формування умінь і навичок; розширення досвіду); мотивації успіху (забезпечують підвищення мотивації до розвитку кар'єри, формування мотивації щодо формулювання кар'єрних цілей); ІТ-технології (уможливлюють інтерактивне комунікування, розкриття й розвиток особистісного потенціалу, а також самостійне освоєння професійних знань).

Запропоновано комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в коледжах художнього профілю, до якого ввійшли: програма авторського курсу «Професія і кар'єра»; програма самоосвіти «Моя успішна кар'єра»; програма курсу тренінгів «Професійна кар'єра: планування та управління»; контент навчально-інформаційного сайту «Дизайнерська професія і кар'єра»; методичні рекомендації «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю», «Методика діагностування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри», «Педагогічна система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю», «Методичні рекомендації щодо формування готовності учнівської молоді до вибору і реалізації професійної кар'єри»; методичний посібник «Методика визначення професійної придатності майбутніх фахівців до опанування певного виду професії».

У п'ятому розділі – *«Експериментальна перевірка методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри»* – висвітлено організацію, процес та результати констатувального і формувального етапів експерименту, проведених з метою перевірки результативності методичної системи цілеспрямованої підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. У процесі експерименту діагностувалися рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Здійснено обґрунтування перспектив такої підготовки.

Педагогічний експеримент проводився на базі ПВНЗ «Мистецький коледж художнього моделювання та дизайну» (Київ), Вінницького коледжу будівництва і архітектури КНУБіА, Житомирського коледжу культури і мистецтва ім. Івана Огієнка, Коледжу мистецтв та дизайну КНУТД (Київ), а

також Косівського училища прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, Вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниця, Державного професійно-технічного навчального закладу «Кролевецьке вище професійне училище».

Дослідженням були охоплені студенти коледжів художнього профілю, викладачі закладів вищої, професійної та фахової передвищої освіти, дизайнери-практики. Зокрема, на формульовальному етапі експерименту брали участь 401 студент (199 студентів контрольних груп (КГ) та 202 – експериментальних груп (ЕГ)), 47 викладачів коледжів художнього профілю, які здійснюють підготовку майбутніх дизайнерів та 18 експертів (науковці, викладачі закладів вищої освіти, професійної та фахової передвищої освіти художнього профілю, задіяних у підготовці майбутніх дизайнерів, дизайнери-практики зі стажем роботи понад 5 років).

Здійснене на констатувальному етапі експерименту вхідне оцінювання готовності студентів до розвитку професійної кар'єри, за мотиваційно-емоційним, когнітивно-розвивальним, технологічно-діяльним, особистісно-вольовим критеріям, свідчить про однорідність контрольних та експериментальних груп (рис. 2).

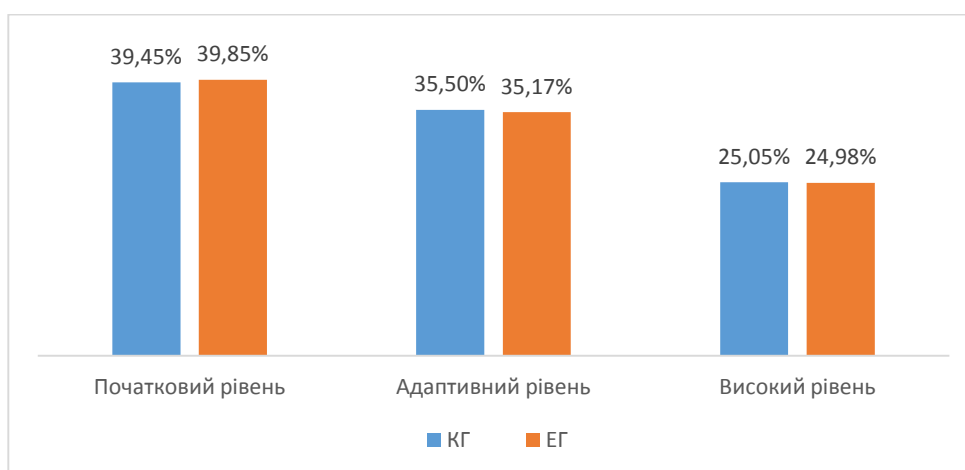

Рис. 2. Розподіл студентів КГ та ЕГ за рівнями готовності до розвитку професійної кар'єри на констатувальному етапі експерименту

Різниця показників готовності студентів до розвитку професійної кар'єри КГ та ЕГ є статистично незначущими. Перевірка достовірності результатів здійснювалася з використанням критерію узгодженості К. Пірсона (χ^2). За мотиваційно-емоційним критерієм – $\chi^2=0,035$ (на рівні $p \leq 0,05$); за когнітивно-розвивальним – $\chi^2=0,217$, на рівні $p \leq 0,05$; за технологічно-діяльним – $\chi^2=0,196$ на рівні $p \leq 0,05$; за особистісно-вольовим – $\chi^2=0,142$ на рівні $p \leq 0,05$.

На формульовальному етапі експерименту в ЕГ здійснювалася цілеспрямована підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Результати сформованості рівнів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри формульовального етапу представлено на рис. 3.

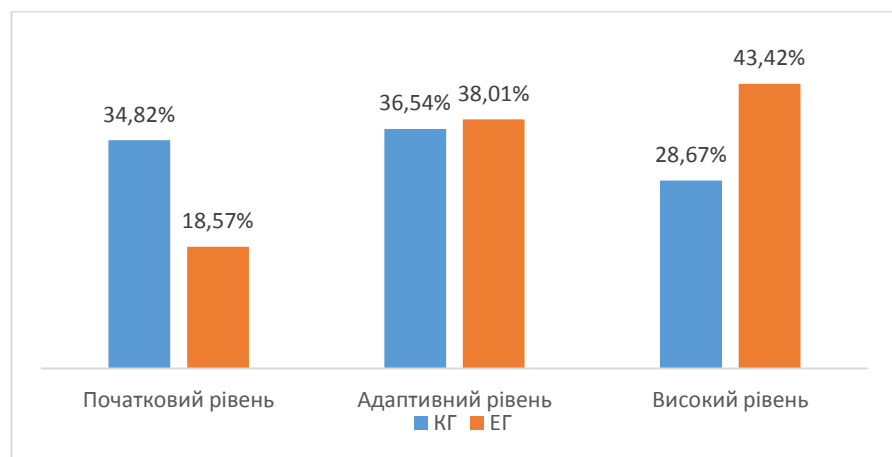

Рис 3. Порівняння розподілу студентів в КГ та ЕГ за рівнями готовності до розвитку професійної кар'єри на формувальному етапі експерименту

Отримані результати свідчать, що відбулися дієві позитивні зміни у рівнях сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри (табл.1).

Таблиця 1

Результати порівняння розподілу студентів за рівнями готовності до розвитку професійної кар'єри в КГ та ЕГ на констатувальному і формувальному етапах експерименту

Етапи експерименту	Групи	Рівні						χ^2
		Початковий (недостатній)		Адаптивний (достатній)		Високий (креативний)		
		%	ЕГ-КГ	%	ЕГ-КГ	%	ЕГ-КГ	
за мотиваційно-емоційним критерієм								
Констатувальний	КГ	21,36	+0,3	35,30	-0,28	43,34	-0,02	0,035
	ЕГ	21,66		35,02		43,32		
Формувальний	КГ	16,59	-9,53	34,17	+1,47	49,24	+8	6,095
	ЕГ	7,06		35,64		57,30		
за когнітивно-розвивальним критерієм								
Констатувальний	КГ	40,50	+0,2	36,68	-0,35	22,82	+0,15	0,217
	ЕГ	40,70		36,33		22,97		
Формувальний	КГ	35,98	-18,16	37,08	-0,73	26,94	+18,89	8,277
	ЕГ	17,82		36,35		45,83		
за технологічно-діяльнісним критерієм								
Констатувальний	КГ	46,20	+0,53	36,45	-0,41	17,35	-0,12	0,196
	ЕГ	46,73		36,04		17,23		
Формувальний	КГ	41,70	-10,5	38,60	-0,3	19,70	+10,8	7,754
	ЕГ	31,20		38,30		30,50		
за особистісно-вольовим критерієм								
Констатувальний	КГ	49,75	+0,55	33,57	-0,3	16,68	-0,25	0,142
	ЕГ	50,30		33,27		16,43		
Формувальний	КГ	45,02	-26,91	36,18	+3,43	18,80	+23,48	8,261
	ЕГ	18,11		39,61		42,28		

На формувальному етапі експерименту, за мотиваційно-емоційно критерієм, кількість студентів зросла на 8 % за високим рівнем готовності та на 1,47 % за адаптивним, порівняно до констатувального етапу; за початковим рівнем готовності кількість студентів зменшилася на 9,53 %. Такі відмінності статистично значущі, критерій узгодженості К. Пірсона $\chi^2=6,095$, $(5,991 \leq 6,095 \leq 9,21)$. За когнітивно-розвивальним критерієм кількість осіб із високим рівнем готовності зросла на 18,89 %, за адаптивним та початковим зменшилася відповідно на 0,73 % та 18,16 %. Критерій узгодженості К. Пірсона $\chi^2=8,277$, $(5,991 \leq 8,277 \leq 9,21)$. За технологічно-діяльнісним критерієм осіб із високим рівнем готовності стало на 10,8 % більше, а за адаптивним та початковим – їх число зменшилося на 0,3 % і 10,5 % відповідно. Статистична значущість відмінностей підтверджена результатами критерію узгодженості К. Пірсона $\chi^2=7,754$, $(5,991 \leq 7,754 \leq 9,21)$. За особистісно-вольовим критерієм суб'єктів із високим рівнем готовності стало на 23,48 % більше, а за адаптивним та початковим їхня кількість зменшилася, відповідно, на 3,43 % та 26,91 %. Це підтверджено статистично значущими відмінностями показників, критерій узгодженості К. Пірсона ($\chi^2=8,261$), $(5,991 \leq 8,261 \leq 9,21)$, що знаходяться на рівні $0,05 \leq p \leq 0,01$. Отримані результати аналізу рівнів сформованості готовності студентів до розвитку професійної кар'єри на констатувальному та формувальному етапах дослідження дають підстави стверджувати про позитивну динаміку професійної підготовки майбутніх дизайнерів. Позитивна динаміка у рівнях готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри засвідчує про результативність методичної системи й зростання якості професійної підготовки. У цілому, мети наукового пошуку досягнуто, поставлені завдання виконано, гіпотезу підтверджено.

Результати здійсненого дослідження дали змогу прогностично обґрунтувати перспективи підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри на загальнодержавному, регіональному, інституційному рівнях.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення нової наукової проблеми – підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри. Це дало змогу зробити такі **висновки**:

1. Результати теоретичного аналізу проблеми дослідження свідчать, що в науковій літературі значна увага приділяється вивченню соціологічних механізмів розвитку кар'єри; теоріям управління професійною кар'єрою; психологічним аспектам професійної кар'єри, кар'єрним орієнтаціям, очікуванням; плануванню й побудові професійної кар'єри, методичним засадам розвитку кар'єри фахівців. Водночас, проблема підготовки до розвитку професійної кар'єри майбутніх дизайнерів не дістала належного висвітлення в наукових працях. Зокрема, недостатня кількість наукових досліджень, у яких

розкрито проблему підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

У процесі вивчення філософської, соціологічної, психолого-педагогічної наукової літератури встановлено, що підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є цілеспрямованим освітнім процесом, що передбачає набуття, поглиблення, розширення спеціальних кар'єроорієнтованих знань, умінь, навичок, формування професійно важливих якостей, які у своїй цілісності сприяють майбутній успішній професійній самореалізації та досягненню успіхів у кар'єрі. Її структура утворена такими компонентами: мотиваційно-ціннісним (усвідомлення і прийняття професійної кар'єри), когнітивно-фаховим (система знань, необхідних для успішної кар'єрної реалізації), організаційно-процесуальним (форми, методи, технології, інформаційні засоби підготовки до розвитку професійної кар'єри), суб'єктивним (суб'єкти освітнього процесу).

Результатом означеної підготовки є формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, яку розглядаємо як особистісно-професійне утворення, що характеризується наявністю усвідомленої потреби до кар'єрного зростання, відображає комплекс набутих спеціальних кар'єрних знань і вмінь, професійно важливих якостей та забезпечує стійке прагнення майбутніх дизайнерів до побудови професійної кар'єри й успішної професійної самореалізації. Структурно-змістові характеристики готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри інтегровано в таких компонентах: мотиваційному (усвідомлене та ціннісне ставлення до кар'єрної реалізації), когнітивному (сукупність професійних, кар'єроорієнтованих, соціальних, психологічних, управлінських знань), діяльнісному (сукупність загальних і спеціальних умінь, необхідних для досягнення результатів) та особистісному (сукупність професійно важливих якостей, які сприяють успішній кар'єрній реалізації).

Аналіз української освітньої практики з підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри свідчить про неузгодженість цільових настанов і результатів навчання в змісті освітньо-професійних програм, недостатність відображення компоненти професійної кар'єри, що гальмує впровадження сучасних інноваційних, комунікаційних, інформаційних технологій, спричиняючи невідповідність навчально-методичного забезпечення й методичних розробок з організації цього процесу. Водночас, з'ясовано, що студенти коледжів художнього профілю виявляють позитивне ставлення до майбутньої професійної кар'єри, мають наміри творчої професійної реалізації в дизайнерській діяльності, вірять у власний професійний успіх, готові до вивчення можливостей кар'єрного зростання в професії.

Натомість, зарубіжна освітня практика характеризується цільовою орієнтацією систем підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, створенням максимально сприятливих умов для формування загальних і професійних компетентностей, розвитку креативного мислення, здатності працювати у команді; упровадженням інноваційних форм й методів навчання; інтенсивним обміном студентами дизайнерських спеціальностей; інтеграцією закладів освіти у потужні техно-майданчики науково-навчальної діяльності з

метою розроблення прогресивних інноваційних проєктів у сфері дизайну; здійснюється співпраця закладів освіти з роботодавцями, які залучаються до розробки професійних та освітніх стандартів, викладання, організації навчальних практик.

2. Обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, що є її теоретичною й методичною основою. Провідні положення концепції відображають цілеспрямовану кар'єроорієнтовану підготовку майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю, що пов'язана з впровадженням науково обґрунтованого змісту, сучасних форм і методів навчання, інноваційних технологій, які забезпечуватимуть кар'єрну орієнтацію, формування цілісного уявлення про професійну кар'єру, свідомого і відповідального ставлення до її побудови та готовності до розвитку. Реалізація концептуальних положень передбачає створення моделі та методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри.

Основними методологічними підходами до підготовки майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри є: системний (характеризує базові системні зв'язки та компоненти підготовки до розвитку професійної кар'єри, уможливорює розроблення методичної системи такої підготовки як динамічної цілісності взаємопов'язаних елементів (єдність цілей, змісту, форм, методів, інноваційних технологій навчання); аксіологічний (забезпечує гуманістичну спрямованість професійної підготовки майбутніх дизайнерів, формування у них загальнолюдських і професійних цінностей, зокрема, ціннісного ставлення до професійної кар'єри); особистісно орієнтований (сприяє становленню цілісної особистості з усвідомленими кар'єрними орієнтаціями, самобутністю індивідуальної манери дизайнерської творчості); компетентнісний (передбачає спрямованість дій педагога на формування у майбутніх дизайнерів компетентностей щодо розвитку професійної кар'єри та готовності до її реалізації); діяльнісний (дає змогу стимулювати пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, їхню активність, творчу ініціативність, спонукати до самоорганізації, професійного вдосконалення, побудови успішної дизайнерської кар'єри); акмеологічний (детермінує своєрідність професійної досконалості, успішності, позитивних кар'єрних очікувань); культурологічний (уможливорює збагачення культурного досвіду, розширення світогляду, розвиток культурної освіченості, обумовлюючи цілісність професійного становлення майбутнього дизайнера); комплексний (забезпечує єдність методологічних підходів, створення й реалізацію моделі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри). Виокремлено чинники впливу на підготовку майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри за соціальним, організаційним, особистісним рівнями. Чинники соціального рівня пов'язані з особливостями дизайнерської діяльності, міжпрофесійною мобільністю, свободою вибору дизайнерських проєктів, професійним статусом, можливостями міжнародної співпраці: на організаційному – чинники визначають особливості освітнього процесу (творчий зміст підготовки, сучасні проєктні технології, організаційні форми і методи, комплекс навчально-методичного забезпечення), кар'єрної орієнтації майбутніх дизайнерів та педагогічного супроводу (консультування,

діагностування, корекція зон розвитку особистості); на особистісному – чинники є суб'єктивними і виявляються в професійній придатності та особистісних характеристиках (особистісні цінності, творчі здібності, мотивація, професійна рефлексія тощо).

3. Розкрито принципи підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, зокрема: загальнодидактичні (цілеспрямованості педагогічного процесу, системності, гуманізації, науковості, інтегративності, доступності, компетентності, індивідуально-особистісної спрямованості, поваги до особистості) та специфічні (професійного самовизначення, соціалізації, професійного саморозвитку, самоорганізації, конгруентності, емоційності навчання, співробітництва, індивідуалізації освітньої траєкторії).

Педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри включають: формування мотивації досягнень професійного успіху майбутніх дизайнерів; оновлення змісту підготовки майбутніх дизайнерів компонентою професійної кар'єри; застосування інноваційних технологій підготовки до розвитку професійної кар'єри; використання засобів Internet-комунікацій (блог, соціальні мережі, навчально-інформаційний сайт, освітні платформи). З'ясовано, що лише системна єдність педагогічних умов забезпечує позитивну динаміку розвиненості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, особистісного компонентів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри і дає змогу успішно здійснювати означену підготовку.

Створено модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, з взаємопов'язаних блоків: теоретико-методологічного (визначає мету, методологічне підґрунтя та принципи підготовки); змістово-методичного (характеризує етапи реалізації методичної системи підготовки (мотиваційно-цільовий, технологічний, діагностувальний), містить кар'єроорієнтований зміст, методи, форми, засоби та технології підготовки); діагностувально-результативного (визначає критерії, показники та рівні готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, методика оцінювання рівнів), що забезпечує формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

4. До критеріїв оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри віднесено: мотиваційно-емоційний (передбачає наявність кар'єрної орієнтації, зацікавленість проблемою кар'єрного розвитку, позитивні кар'єрні очікування сформовані емоційно-чуттєвою сферою (особистісний інтерес, позитивне ставлення до професійної кар'єри), мотивація досягнень успіху), когнітивно-розвивальний (сукупність знань (загальні, соціологічні, психологічні, управлінські) професійні (фахові), кар'єроспрямовані знання щодо успішного кар'єрного розвитку), технологічно-діяльнісний (відображає практико-орієнтовані, проєктні, аналітичні, прогностичні, рефлексивні уміння й навички, необхідні для виконання завдань, орієнтованих на результативність розвитку професійної кар'єри), особистісно-вольовий (сформованість професійно важливих якостей (креативно-творчі, вольові, комунікаційні, лідерські й організаційні), необхідних для розвитку кар'єри, уміння розпочинати дії з власної ініціативи, підпорядковуючи їх поставленим цілям). Визначено три рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до

розвитку професійної кар'єри: перший рівень – початковий (недостатній), другий – адаптивний (достатній), третій – високий (креативний).

5. Методична система підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри є структурою елементів (цілі (самоактуалізуюча, когнітивна, праксеологічна, розвивальна), зміст (когнітивний, процесуальний, суб'єктний), форми (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемна лекція, робота в групах, дискусія, круглий стіл, ситуаційні вправи за методикою Life-Work-Planning, тренінг, майстер-клас, воркшоп, консультація, блог, портфоліо, фріланс-проект), методи (мотивації, організації навчально-пізнавальної діяльності; контролю і корекції), технології підготовки (проектні, кейси, тренінгові, мотивації успіху, IT-технології), її комплекс навчально-методичного забезпечення, викладачі, студенти, результат), що забезпечує сформованість готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Реалізація методичної системи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри здійснюється на таких трьох етапах: мотиваційно-цільовому – забезпечує активізацію мотивації до професійної кар'єри; технологічному – сприяє формуванню відповідних знань, умінь, професійно важливих якостей до розвитку професійної кар'єри, діагностувальному – визначається рівень готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

6. Комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри представлено як сукупність методичних матеріалів, що забезпечуватимуть ефективність такої підготовки. До комплексу входять: авторська програма «Професія і кар'єра»; програма самоосвіти «Моя успішна кар'єра»; програма тренінгів «Професійна кар'єра: планування та управління»; контент навчально-інформаційного сайту «Дизайнерська професія і кар'єра», методичні рекомендації «Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю», «Методика діагностування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри», «Педагогічна система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю», «Методичні рекомендації щодо формування готовності учнівської молоді до вибору і реалізації професійної кар'єри»; методичний посібник «Методика визначення професійної придатності майбутніх фахівців до опанування певного виду професії». Зазначено, що впровадження в колежах художнього профілю комплексу навчально-методичного забезпечення сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

7. На основі кількісного аналізу отриманих результатів педагогічного експерименту констатовано показники, що підтверджують позитивну динаміку готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри (за мотиваційно-емоційним критерієм в експериментальній групі зафіксовано зростання кількості студентів із високим рівнем готовності на 8 %, з адаптивним – на 1,47% та зменшення із початковим рівнем – на 9,53 % (статистична значущість ($\chi^2=6,095$); за когнітивно-розвивальним критерієм – виявлено зростання високого рівня на 18,89 % та зниження початкового – на 18,16 %

(статистична значущість ($\chi^2=8,277$); за технологічно-діяльним – показано зростання високого рівня – на 10,8% та зменшення початкового – на 10,5% (статистична значущість ($\chi^2=7,754$); за особистісно-вольовим – доведено зростання високого рівня – на 23,48%; адаптивного – на 3,43% та зниження початкового на 26,91% (статистична значущість ($\chi^2=8,119$)). Виявлено позитивну динаміку зростання рівнів готовності до розвитку професійної кар'єри студентів експериментальній групі.

Аналіз результатів сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в контрольній та експериментальній групі на констатувальному та формуальному етапах дослідження дають підстави стверджувати про результативність розробленої методичної системи.

8. Результати дослідження проблеми дали змогу визначити перспективні напрями підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри:

на загальнодержавному рівні – фінансування освітніх проєктів з розвитку професійної кар'єри і програм сприяння зайнятості населення; стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць, діагностувальних центрів з питань консультування і планування кар'єрного розвитку; популяризація й фінансова підтримка всеукраїнських конкурсів молодих дизайнерів;

на регіональному – організація бізнес-тренінгів, майстер-класів, круглих столів з роботодавцями, проведення презентацій підприємств регіону, обласних ярмарок вакансій; популяризація досвіду успішної реалізації професійної кар'єри в медіа;

на інституційному – системний моніторинг якості підготовки молоді до розвитку кар'єри; налагодження системи онлайн-консультування з розвитку професійної кар'єри; створення дистанційних курсів, Internet-сайтів, надання послуг з професійної орієнтації; розроблення комплексів навчально-методичного забезпечення щодо підготовки студентів до розвитку професійної кар'єри; стимулювання самоосвітньої діяльності викладачів і студентів з питань розвитку професійної кар'єри та впровадження прогресивних ідей зарубіжного досвіду; запрошення дизайнерів-практиків до освітньої діяльності в коледжах художнього профілю, організація стажування в закладах дизайн освіти зарубіжних країн.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективу подальших наукових пошуків ми вбачаємо в обґрунтуванні методологічних засад моніторингу якості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, теоретичних та методичних основ дистанційної навчання фахівців у коледжах художнього профілю, професійний розвиток педагогічного персоналу дизайн освіти в країнах Європейського Союзу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Алексєєва С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика: монографія; за наук. ред. В. О. Радкевич. Київ: Міленіум, 2018. 484 с.
2. Алексєєва С. В. Сучасні методики визначення професійної придатності майбутніх фахівців. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2012. Вип. 1–2. С. 62–67.
3. Алексєєва С. В. Формування готовності майбутніх фахівців до реалізації професійної кар'єри. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2012. Вип. 16, кн. 2. С. 3–12.
4. Алексєєва С. В. Психолого-педагогічний супровід обдарованої молоді у підготовці до вибору професійної кар'єри. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*: зб. наук. праць. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2013. Вип. 10. С. 115–123.
5. Алексєєва С. В. Наукові теорії розвитку професійної кар'єри в сучасних концепціях професійної педагогіки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. Київ – Вінниця: Планер, 2014. Вип. 38. С. 100–103.
6. Алексєєва С. В. Особливості розвитку професійної кар'єри у дизайнерській діяльності. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць. Київ: Тонар, 2014. Вип. 9. С. 75–91.
7. Алексєєва С. В. Організація діяльності педагогічного колективу з підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю. *Теорія і методика професійної освіти*: електронне наукове фахове видання. 2015. Вип. 6 (2). URL: https://docs.wixstatic.com/ugd/2f377b_37484483076e451a93b567e73f3677e7.pdf (дата звернення: 26.08.2019)
8. Алексєєва С. В. Тренінгові технології розвитку професійної кар'єри у процесі підготовки фахівців з дизайну. *Професійно-технічна освіта*. № 3 (68). 2015. С. 22–25.
9. Алексєєва С. В. Особливості розвитку дизайнерської кар'єри в економічно розвинених країнах світу. *Теорія і методика професійної освіти*: електронне наукове фахове видання. 2015. Вип. 7 (3). URL: https://docs.wixstatic.com/ugd/2f377b_9fdd6c9b58ba4d81bef363130c20192d.pdf (дата звернення: 26.08.2019).
10. Алексєєва С. В. Інформаційне освітнє середовище підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2015. Вип. 10. С. 72–77 (наукометрична база Ulrich's Periodicals Directory).

11. Алексєєва С. В. Тенденції розвитку професійної кар'єри дизайнерів у країнах Європи (на прикладі Німеччини, Великобританії та Франції). *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць. 2015. Вип. 10. С. 44–57.
12. Алексєєва С. В. Особливості педагогічного процесу підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*: зб. наук. праць. 2015. Вип. 9. С. 8–12.
13. Алексєєва С. В. Формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Теорія і методика професійної освіти*: електронне наукове фахове видання. 2015. Вип. 8 (4). URL: https://docs.wixstatic.com/ugd/2f377b_c716a3d40e934d249624c1b06fd7b27a.pdf (дата звернення: 26.08.2019).
14. Alieksieieva Svetlana. Modern forms of preparing of future designers to development of professional career. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2016. Вип. 11. С. 103–107 (*наукометрична база Ulrich's Periodicals Directory*).
15. Алексєєва С. В. Інформаційні технології консультування майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри. *Наукові записки*: зб. наук. праць Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти». 2016. Вип. 9. Ч. 3. С. 128–130.
16. Алексєєва С. В. Педагогічне проектування системи підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Теорія і методика професійної освіти*: електронне наукове фахове видання. Вип. 10 (2). 2016, URL: https://docs.wixstatic.com/ugd/2f377b_5e2df6fd594c48619bb625a9fab0eedc.pdf (дата звернення: 26.08.2019).
17. Алексєєва С. В. Дидактичні підходи контамінації, інтенсифікації змісту та компліментарності форм, методів, прийомів підготовки майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць. 2016. Вип. 11. С. 121–133.
18. Алексєєва С. В. Динаміка готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2017. Вип. 13. С. 59–65 (*наукометрична база Ulrich's Periodicals Directory*).
19. Алексєєва С. В. Особливості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в Італії. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2017. Вип. 14. С. 140–145 (*наукометрична база Ulrich's Periodicals Directory*).
20. Алексєєва С. В. Особливості розвитку професійної кар'єри дизайнерів у Скандинавських країнах. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць. 2017. Вип. 12. С. 132 – 140.
21. Алексєєва С. В. Сучасний погляд на підготовку майбутніх фахівців до розвитку кар'єри в системі дизайн-освіти. *Педагогічні науки*: зб. наук. праць.

Херсонський державний університет. 2018. Вип. LXXXI. Том 2. С. 94–98 (наукометрична база *Index Copernicus*).

22. Алексеєва С. В. Модель підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. 2018. Вип. 12. С. 132–140 (наукометрична база *Index Copernicus*).

23. Алексеєва С. В. Концепція підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2018. Вип. 17. С. 22–26 (наукометричні бази *Ulrich's Periodicals Directory*, *Index Copernicus*).

24. Алексеєва С. В., Радкевич В. О. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: результати педагогічного експерименту та перспективи досліджень. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. 2019. Вип. 18. С. 90–95 (наукометричні бази *Ulrich's Periodicals Directory*, *Index Copernicus*, *Google Scholar*).

25. Алексеєва С. В. Освітнє середовище підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий огляд*. 2015. Вип. 5 (15). С. 64–71 (наукометричні бази *Ulrich's Periodicals Directory*, *Science Index*, *WorldCat*, *CiteFactor*, *Open Academy Journals Index*, *Research Bible*, *Google Scholar* та ін.).

26. Алексеєва С. В. Підготовка дизайнерів до розвитку кар'єри як чинник формування конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. *Науковий огляд*. 2015. Вип. 8 (18). С. 93–98 (наукометричні бази *Ulrich's Periodicals Directory*, *Science Index*, *WorldCat*, *CiteFactor*, *Open Academy Journals Index*, *Research Bible*, *Google Scholar* та ін.).

27. Алексеєва С. В. Форсайт у підготовці майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий огляд*. 2015. Вип. 9 (19). С. 73–79 (наукометричні бази *Ulrich's Periodicals Directory*, *Science Index*, *WorldCat*, *CiteFactor*, *Open Academy Journals Index*, *Research Bible*, *Google Scholar* та ін.).

28. Aliksieieva S. Theoretical and methodical bases of preparation of future designers at the college of artistic profile to the development of professional career. *Молодий вчений*. 2016. № 3 (30). Ч. 3. С. 343–346 (наукометричні бази *PIHЦ*, *Google Scholar*, *OAJI*, *CiteFactor*, *Research Bible*, *Index Copernicus*).

29. Алексеєва С. В. Емоційна регуляція навчально-пізнавальної діяльності майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри. *Молодий вчений*, 2016. № 1 (28). Ч. 2. С. 60–63 (наукометричні бази *PIHЦ*, *Google Scholar*, *OAJI*, *CiteFactor*, *Research Bible*, *Index Copernicus*).

Наукові праці у періодичних виданнях іноземних держав

1. Aliksieieva Svitlana. Preparation of future designers at the college of artistic profile to the development of professional career. *Economics&Education: international scientific journal*. Vol. 1, issue 1. ISMA University. Riga, 2016. S. 36 – 39.

2. Алексеева С. В. Акмеологические технологии в подготовке к профессиональной деятельности будущих специалистов. *Профессиональное образование*. 2018. № 2 (32). С. 22–25.

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Алексеева С. В. Підходи фасілітації і конгруентності у підготовці майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри в умовах кризових викликів сучасності. *Особистість в умовах кризових викликів сучасності*: матеріали методол. семінару НАПН України (м. Київ, 24 березня 2016 року) / За ред. академіка НАПН України С. Д. Максименка. Київ, 2016. С. 79–85.

2. Алексеева С. В. Психолого-педагогічні засоби підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Питання сучасної науки і освіти*: матеріали XI Міжнар. наук. інтернет-конф., (м. Київ, 14–15 липня 2015 р.). Київ, 2015. С. 67–73.

3. Алексеева С. В. Сучасні концепції розвитку професійної кар'єри. *Інновації та традиції в сучасній науковій думці*: матеріали IV Міжнар. наук. інтернет-конф., (м. Київ, 17–19 серпня 2015 р.). Київ, 2015. С. 79–83.

4. Алексеева С. В. Психологічні засоби підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький 10–11 листопада 2015 р.). Хмельницький, 2015. С. 23.

5. Алексеева С. В. Акмеологический подход в подготовке будущих специалистов к развитию профессиональной карьеры. *Теория и практика освіти в сучасному світі*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Чернігів, 13–14 листопада 2015 р.). Херсон: Гельветика, 2015. С. 54–57.

6. Алексеева С. В. Використання мережі Інтернет у процесі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри. *Сучасна наука в мережі Інтернет*: матеріали XII Міжнар. наук. інтернет-конф. (м. Київ, 16–18 лютого 2016 р.). Київ: Меганом, 2016. С. 30 – 38.

7. Aliexsieieva S. Preparation of designers to development of professional career. The 14 International conference «*Information technologies and management*» (Latvia, 14–15 April, 2016). Isma: Riga, 2016. С. 3.

8. Алексеева С. В. Актуальність використання прогнозування для розвитку української дизайн-освіти у площині європейської інтеграції. *Cross-cultural and economic aspects of development of European integration processes: materials of international scientific and practical seminar* (Kosice, 4-8 April, 2016, Slovak Republic): Kosice: Azbuka, 2016. P. 8–9.

9. Алексеева С. В. Система онлайн-консультування з розвитку кар'єри у професійних навчальних закладах: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Проблеми та інновації в природничій, технологічній та професійній освіті*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. онлайн-інтернет конф., Кіровоградський державний педагогічний університеті ім. В. Винниченка, м. Кіровоград, 20-23 квітня 2016 р) / За заг. ред. М. Садового та О. Єжової. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. С. 40–43.

10. Алексеева С. В. Психолого-педагогічні проблеми навчання, виховання та розвитку кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів.

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ – Вінниця, 16-18 травня 2016 р.). Вінниця, 2016. С. 15.

11. Alieksieieva Svitlana The system of advising of future specialists are on development of professional career in the conditions of crisis calls of contemporanity. *Current issues problems of social sciences*: International scientific conference. Holy Cross University, Humanitarian pedagogical faculty, june 28-30, 2016. Kielce. P. 35–38.

12. Алексеєва С. В. Проблема підготовки майбутніх фахівців до розвитку кар'єри у системі професійної освіти. *Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3–4 березня 2017 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2017. С. 24–27.

13. Alekseeva S. Combination of professional studies of future designers is with preparation to the career. *Medzinárodná vedecko-praktická konferencia «Inovatívny výskum v oblasti zdelávania a sociálnej práce»*, Sládkovičovo, Slovaká Republika, 10-11 marca 2017. P. 93–96.

14. Alieksieieva Svitlana Preparation of future designers to the development of professional career. *Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics*: International research and practice conference: Conference proceedings, Polska, Lublin, October 20-21, 2017. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing». P. 130–133.

15. Алексеєва С. В. Аспекти самоактуалізації майбутніх дизайнерів у підготовці до розвитку професійної кар'єри. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 10 листопада. 2017 р.) / ред. кол.: Н. Г. Ничкало, М. Є. Скиба, В. О. Радкевич та ін. Хмельницький: ХНУ, 2017. С. 113–114.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

1. Алексеєва С. В. Форми та методи он-лайн консультування майбутніх фахівців з розвитку професійної кар'єри. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць. 2016. Вип. 44. С. 194–198.

2. Алексеєва С. В. Психолого-педагогічні чинники формування професійної придатності майбутнього фахівця в умовах сучасної освіти. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Серія: Педагогіка і психологія: зб. статей. 2012. Вип. 36. Ч. 1. С. 30–34.

3. Алексеєва С. В. Методичні рекомендації щодо формування готовності учнівської молоді до вибору і реалізації професійної кар'єри: метод. рек. Київ: МІХМД ім. С. Далі. 2013. 52 с.

4. Алексеєва С. В. Методика діагностування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: метод. рек. Київ: МІХМД ім. С. Далі, 2014. 73 с.

5. Алексєєва С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю: метод. рек. Київ: МІХМД ім. С. Далі, 2014. 43 с.

6. Алексєєва С. В. Педагогічна система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю: метод. рек. Київ: МІХМД ім. С. Далі, 2014. 61 с.

7. Алексєєва С. В. Сучасні підходи до розвитку професійної кар'єри: педагогічний аспект. *Проблеми сучасного педагогічного образования*. Серія: педагогіка и психологія: сб. статей. 2015. Вып. 47. Ч. 5. С. 3–8 (наукометрична база РИНЦ).

8. Алексєєва С. В. Онлайн-консультування з розвитку професійної кар'єри: основні проблеми та напрями трансформації в контексті міжнародного досвіду. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ. 7,14 квітня 2016 р.)* / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ІІТО НАПН України, 2016. Т. II. С. 30–32.

9. Алексєєва С. В. Підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика : монографія / [Алексєєва С., Закатнов Д., Орлов В. та ін.]; за наук. ред. Д. Закатнова. Київ: НВП Поліграфсервіс, 2014. 196 с.

10. Алексєєва С. В. Система консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: монографія [Алексєєва С. В., Величко Н., Єршова Л., Закатнов Д., Кузьмінська Л., Лозовецька В., Орлов В.]; за редак. Д. Закатнова. Київ: ІІТО НАПН України, 2018. 220 с.

11. Алексєєва С. В. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник. Алексєєва С., Єршова Л., Закатнов Д., Лозовецька В., Орлов В. та ін.]; за наук. ред. Д. Закатнова. Житомир: Полісся, 2018. 186 с. (схвалено для використання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 19.06.2018 № 22.1/12-Г-380)

АНОТАЦІЇ

Алексєєва С. В. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2020.

У дисертації досліджено теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри. Визначено суть і структуру поняття «підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри»; обґрунтовано концепцію та методологічні підходи підготовки. Розроблено модель та методичну систему підготовки до

розвитку професійної кар'єри у коледжах художнього профілю, визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності методичної системи. Результати дисертаційного дослідження впроваджено в практику роботи коледжів художнього профілю, в яких здійснюється підготовка майбутніх дизайнерів за освітньо-професійним ступенем «молодший спеціаліст» («фаховий молодший бакалавр»).

Ключові слова: професійна кар'єра, концепція, педагогічні умови, модель, педагогічна система, майбутні дизайнери, коледжі художнього профілю.

Алексеева С.В. Теоретические и методические основы подготовки будущих дизайнеров в колледжах художественного профиля к развитию профессиональной карьеры. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Институт профессионально-технического образования Национальной академии педагогических наук Украины, Киев, 2020.

В диссертации исследованы теоретические и методические основы подготовки будущих дизайнеров в колледжах художественного профиля к развитию профессиональной карьеры. Определены сущность и структура подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры, а также структурно-содержательные характеристики их готовности; обоснована концепция и методологические подходы к подготовке будущих дизайнеров в колледжах художественного профиля к развитию профессиональной карьеры. Разработана модель подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры и методическая система подготовки. Определены критерии, показатели и уровни готовности будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры. Обобщены экспериментальные данные, доказывающие правомерность выводов о результативности методической системы подготовки, базирующиеся на теоретических и методических основах подготовки будущих дизайнеров в колледжах художественного профиля к развитию профессиональной карьеры. Результаты диссертационного исследования внедрены в практику работы колледжей художественного профиля, осуществляющих подготовку будущих дизайнеров в соответствии с образовательно-профессиональным уровнем «младший специалист» («фаховий молодший бакалавр»).

Ключевые слова: профессиональная карьера, концепция, педагогические условия, педагогическая система, будущие дизайнеры, колледжи художественного профиля.

Aliksieieva S. Theoretical and methodological bases of preparation of future designers in art colleges for the development of professional career. – On the rights of the manuscript.

Dissertation for the Degree of Doctor of Pedagogical Sciences in the specialties «13.00.04 Theory and methodology of vocational education». – Institute of Vocational

Education and Training of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, 2020.

The dissertation deals with theoretical and methodological bases of preparation of future designers in art colleges for the development of professional career.

The scientific novelty of the obtained results is that for the first time the author's concept of preparing future designers for the development of professional careers has been theoretically substantiated and developed. The concept is based on the provisions of leading methodological approaches, didactic principles, scientifically grounded selection of content, forms, methods, innovative technologies that will increase the level of readiness of future designers for the development of professional careers.

The pedagogical conditions of preparation have been substantiated. The first pedagogical condition – formation of motivation of success of future designers – provides formation of positive attitude to professional career, orientation on achievement of successful result, need for professional self-improvement. The second pedagogical condition – improving the content of future designers' training by a component of a professional career – makes it possible to improve the quality of future designers' training, both through the training material of general and vocational training disciplines and through the introduction of the author's program. Application of innovative technologies for preparation for professional career development is the third pedagogical condition, which is considered as orientation of educational process on cognitive activity of a student, his creativity, energy, professional perfection, formation of professional competences, general and professional abilities. The fourth pedagogical condition – the use of Internet communication tools (blog, chat, social networks, educational-information site, wiki-sites, educational platforms) – involves stimulation and support of future specialists, formation of socially demanded personality traits.

The model of preparation of future designers for the development of professional career has been developed. Such a model contains conceptual, content-technological, diagnostic blocks that reveal the componental structure of preparation for professional career development, systematic and purposeful character of this process in colleges of art profile.

The effectiveness of pedagogical system of preparation of future designers for the development of professional career has been developed, substantiated and experimentally tested. The pedagogical system of preparation is based on the principles of systematic, axiological, personal, competence, activity, cultural, and integrated approaches. Such pedagogical system is aimed at realization of goals, content of training, forms of organization of educational activity, methods, innovative pedagogical technologies.

The content of preparation of future designers for professional career development in colleges of art profile, technology of formation of motivation, knowledge and skills in the development of professional career, self-educational activity, diagnostic tools for assessing the level of readiness for professional career development.

It has been established that the effectiveness of preparation for a professional career is determined by the readiness of future designers for this process. In the structure of future designers' readiness for professional career development, the

following interrelated components are distinguished: motivational (conscious and value-based attitude towards career realization), cognitive (set of professional, career-oriented, social, psychological, managerial knowledge), pragmatic (a set of general and specific skills required to achieve results) and reflexive (the ability to self-analyze, self-regulate and self-criticize). The criteria for determining the level of readiness of future designers for the development of professional careers, including motivational-emotional, cognitive-developmental, technological-activity, personal-volitional, have been developed.

Continued development of the concept of "preparing future designers for the development of professional careers" as an educational process for future designers to acquire career-oriented knowledge, skills, professionally important qualities necessary for future career-oriented professional activity.

The experimental data that prove the validity of the conclusions regarding the effectiveness of the pedagogical system of preparing future designers for the development of professional careers in art colleges have been generalized. The results of the dissertation research have been put into work practice in the art education establishments that train future designers.

Keywords: professional career, theoretical and methodological foundations, concept, pedagogical conditions, model, pedagogical system, future designers, art college.